herpy

AGAMER

Hardwick's Spiny-tailed Lizard

Saara hardwickii

Saara hardwickii er en kraftig, planteædende tornhale fra Thar-ørkenen og de omliggende tørre sletter i Indien og Pakistan. Den bliver 34-49 cm, graver dybe huler i fast jord og lever i løse kolonier. Den kræver et stort, varmt og tørt terrarie med dyb bund og kraftig UVB. Arten ses sjældent i handlen, og pasningen bygger for en stor del på erfaringer med slægten *Uromastyx*.

Familie: Agamidae Tidligere navn: *Uromastyx hardwickii; Uromastyx hardwicki; Uromastyx griseus; Uromastyx reticulatus; Centrocercus similis* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**34-49 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**150 × 70 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Hotspot	**45-50 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**20-30 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**16-22 °C** 8-12 uger
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**8-15 æg**
Inkubation	**60-70 dage** ved 33-34 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B (forordning 338/97) som alle arter af Saara; den handles ofte som Uromastyx hardwickii. Handel over grænser kræver CITES- og EU-dokumenter, som udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Ingen agamer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Bed sælger om dokumentation for dyrets herkomst.

Om arten

Saara hardwickii er en bredt bygget, fladtrykt agam med rundt hoved, flad snude, rynket hud og en kort, kraftig hale, der er dækket af kranse af spidse skæl med store torne i siderne. Grundfarven er gulbrun, sandfarvet eller olivengrøn, ofte med sorte pletter og snirkler og en tydelig sort plet foran på låret. Farven varierer og er mørkere i de kolde perioder.

Hannen bliver 40-49 cm inklusive hale og hunnen 34-40 cm. Hannen har en længere hale og tydeligere lårporer.

Arten blev beskrevet i 1827 og har længe været ført under *Uromastyx*, og den bliver stadig solgt som *Uromastyx hardwickii*. I 2009 blev slægten *Saara* genindført for de tre arter *S. hardwickii*, *S. loricata* og *S. asmussi*. Det videnskabelige navn hædrer den engelske officer og naturforsker Thomas Hardwicke.

S. hardwickii er årvågen og forsvinder hurtigt ned i hulen ved den mindste fare. Arten ses sjældent i handlen, og der findes kun lidt dokumenteret erfaring med pasning og avl i fangenskab. Anbefalingerne bygger derfor på artens biologi og på tal lånt fra *Uromastyx*, og arten passer bedst til en holder, der allerede har haft held med tornhaler.

Udbredelse og levested

Saara hardwickii lever på de tørre sletter i det nordvestlige Indien og Pakistan: fra Uttar Pradesh i øst over Rajasthan til Gujarat med Kutch, og i Pakistan bl.a. i Sindh og Punjab. Arten findes også i grænseområdet i Afghanistan. Thar-ørkenen er artens højborg, og typelokaliteten ligger i Kanauj-distriktet i Uttar Pradesh. Mange steder er bestandene i dag små og spredte.

Arten er opført som sårbar på IUCN's rødliste. Bestandene går tilbage, fordi dyrene fanges til mad, folkemedicin og terrariehandel, og fordi levestederne forsvinder ved opdyrkning, kunstvanding og spredning af invasive planter.

> **Oprindelig udbredelse:** Indien, Pakistan og Afghanistan.

LEVESTED

Saara hardwickii lever på tørre, åbne sletter med fast, sandet eller gruset jord og spredt vegetation, i halvtørre græsområder og krat og i udkanten af tørre løvskove. Den foretrækker fast grund frem for løse klitter. Arten lever i kolonier, undertiden i udkanten af landsbyer, og i Kutch på højtliggende øer af sandet jord, der rager op over monsunens oversvømmelser. Klimaet er barskt: om sommeren kan luften nå 50 °C, om vinteren falder den til omkring 0 °C, og der falder 100-450 mm regn om året, mest i juli og august.

Dyret graver en skrå, snoet eller spiralformet gang på 6-8 cm i diameter og over 2 m i længde med indgang i jordhøjde og et lille kammer i enden. Hulen er køligere end overfladen og dyrets vigtigste beskyttelse mod varmen. Dyret soler sig tæt ved indgangen og glider ned i hulen ved fare. Hver voksen har sin egen hule, men nyklækkede unger holder sig i en periode tæt ved de voksne og søger føde sammen med dem. Dyrene er aktive fra februar til oktober og går i hi fra november til februar; inden da lægger de fedt op i lange strimler langs rygsøjlen.

Føden er ensformig. Græs af slægten *Dactyloctenium* udgør det meste, suppleret med urter som *Heliotropium*, *Euphorbia* og *Aerva*. Andre steder æder arten blomster og frugter af *Capparis aphylla*, bælge af *Prosopis cineraria*, frugter af *Salvadora persica*, saltplanter og rodknolde af græs. Insekter bliver næsten kun ædt omkring yngletiden. Rovfugle som falke og ørne tager mange dyr.

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 150 × 70 × 60 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Vælg et terrarie i træ, PVC eller plast med front af glas og gerne netlåg.

Bunden graves og skal være dyb: mindst 15 cm, gerne mere, af fint sand blandet med jord og ler, så gangene holder. Hold de øverste par centimeter tørre, og fugt kun lidt i dybden. Undgå kalksand og knuste valnøddeskaller, som kan give tarmtilstopning. Ekskrementer og urinsyre fjernes dagligt, og bunden skiftes helt hver 3.-4. måned.

Byg solpladsen af flade sten eller skifer under varmelampen, gerne som en stak med mellemrum, så dyret kan krybe ind og vælge sin temperatur. Sæt stenene fast, så de ikke vælter, når dyret graver under dem. Giv mindst tre skjul, fordelt mellem den varme og den kølige side. Varmelamper afskærmes. Hold ét dyr i hvert terrarie.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 45-50 °C, målt med et infrarødt termometer lige under lampen. Arten foretrækker en kropstemperatur på 38-40 °C og tåler kun kortvarigt over ca. 46 °C, så der skal være en tydelig gradient ned til en kølig side på 27-32 °C og et køligt skjul, som dyret kan trække sig tilbage til. Varmen skal komme ovenfra, fx fra en halogenspot, aldrig fra en varmemåtte under bunden. Er solpladsen for varm eller for kold, justeres med en dæmper eller ved at hæve eller sænke stenene.

Om natten slukkes varmen, og temperaturen må falde til 18-22 °C.

I naturen går arten i hi fra november til februar og lever imens af sine fedtreserver. I terrariet kan dyret få en kølig hvile på 8-12 uger med kortere dage på 6-8 timer og en rumtemperatur på 16-22 °C, mens solpladsen holdes på omkring 30 °C. Tallene for hvilen er lånt fra *Uromastyx*. Giv kun vinterhvile til sunde, velnærede dyr, og vej dem før og under hvilen.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, 20-30 %, målt ved bunden i den kølige side. Vedvarende høj luftfugtighed gør dyret sygt, så sprøjt ikke terrariet. Bunden fugtes kun lidt i dybden, så gangene holder, mens de øverste centimeter er tørre.

Dyret får det meste af sit vand gennem føden. En lille skål med frisk vand skader ikke i et velventileret terrarie. Skift vandet dagligt.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og har brug for kraftigt lys. Brug en LED-lampe eller et lysstofrør på ca. 6500 K som dagslys, adskilt fra varmen. UVB er nødvendigt: et T5 HO-rør på 12-14 % over cirka halvdelen af terrariets længde i den varme side skal give et UV-indeks på 4,5-6 ved solpladsen, svarende til Ferguson-zone 3. Kontrollér med en UV-måler, og skift rørene efter 6-12 måneder eller efter producentens anvisning. Dagen er 12 timer om sommeren og kortere om vinteren.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Saara hardwickii er næsten ren planteæder, og i naturen er græs den vigtigste føde. Giv derfor frisk græs og godt hø som en fast del af kosten, suppleret med salatblandinger, ruccola, mælkebøtteblade, endivie, pak choi og kålroeblade og spiselige blomster som mælkebøtte og hibiscus, altid uden sprøjtemidler. Hårde grøntsager rives fint.

Frø og bælgfrugter, fx knuste linser og hvid hirse, gives i små mængder højst en gang om ugen, fordi de giver fedme. Frugt er en sjælden godbid. Insekter er ikke nødvendige, men en enkelt melorm eller superorm kan gives en gang imellem, især til hunner i yngletiden.

Unger fodres hver dag, og voksne fodres 4-5 gange om ugen. Drys maden med kalk og et vitamintilskud et par gange om ugen.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten lever alene i sin hule og skal holdes enkeltvis. Et nyt dyr skal have fred i de første uger og kan være længe om at begynde at æde, især hvis det er vildfanget. Håndtér ikke dyret i tilvænningen, ud over vejning, og søg dyrlæge, hvis det ikke har ædt efter to uger. Nærm dig langsomt og altid nedefra, aldrig oppefra. Vej dyret en gang om måneden, og vask hænder efter kontakt, for krybdyr kan bære salmonella.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen er større end hunnen og har en længere hale og tydeligere lårporer. Alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten. Sæt kun fuldvoksne, velnærede dyr i avl.

PARRING

I naturen parrer dyrene sig i den varme tid før monsunen; angivelserne svinger fra april-maj til juni-september. Avl i terrariet er ikke beskrevet for arten. Hos *Uromastyx* følger avlen en kølig vinterhvile, og efter hvilen øges dagslængden og temperaturen trinvist, før hun og han sættes sammen. Hold øje med dyrene, og vær klar til at skille dem ad.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger hvide æg, og kuldet er på 8-15 æg. Hun skal have en dyb lægekasse med en fugtig blanding af sand og jord, så gangen holder, og hun kan grave sig ned. Giv hende ro og rigeligt foder efter lægningen.

INKUBATION

Rugetid og rugetemperatur er ikke dokumenteret for arten; 60-70 dage ved 33-34 °C er lånt fra *Uromastyx*. Læg æggene i samme stilling, som de lå, i en lukket beholder med fugtig perlit, der klumper, når man klemmer den, og vej beholderen en gang om ugen.

I naturen kommer ungerne frem fra maj til juli, før monsunen.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger er 7-9 cm lange og har sortbrune snirkler på en klart brun bund, mere kontrastrigt end de voksne. Opdræt i fangenskab er ikke dokumenteret. Hold ungerne efter samme principper som unger af *Uromastyx*: samme solplads og temperaturgradient som de voksne, mange skjul, fint snittede grønne planter og græs hver dag og frø først fra seks måneders alderen. Adskil ungerne i god tid, før de bliver kønsmodne.

Sundhed og typiske fejl

Sundhedsproblemerne er ikke dokumenteret specielt for arten; følgende gælder tornhaler i terrarier:

- Knoglesvind (sekundær nutritionel hyperparathyreoidisme) ved for lidt UVB, kalk og D3.
- Luftvejsbetændelse og slim ved konstant høj luftfugtighed.
- Fedme ved for mange frø og for meget protein.
- Tarmtilstopning ved kalksand, valnøddeskaller og for lav temperatur.
- Forbrændinger fra varmemåtter og ubeskyttede lamper.
- Parasitter hos nyindførte, ofte vildfangede dyr. Hold nye dyr i karantæne i 3-6 måneder.
- Skorpede sår på læberne og huden, som kan skyldes bakterien *Devriesea agamarum*. Den smitter mellem agamer og kræver dyrlægebehandling.

Et sundt dyr er rundt og fast, har klare øjne og æder regelmæssigt. Vægttab, manglende appetit og sløvhed kræver en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.